

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Beowulfes Beorh eller Bjovulfs-Drapen, det Old-Angelske Heltedigt paa Grund-Sproget

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Beowulfes Beorh eller Bjovulfs-Drapen, det Old-Angelske Heltedigt paa Grund-Sproget", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1861_1290-intro-shoot-idm344.pdf (tilgået 01. august 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Manuskripter og tidligere tekstudgaver

I 1861 havde Grundtvig en række manuskripter og udgaver til *Sangen om Bjovulf* at arbejde med. S. LVIII oplister han disse som sigler ud fra de omtaler, han har givet i indledningen s. XVII-XXIII. Det er disse sigler, han refererer til både i de tekstkritiske noter og i de bemærkninger, som han bringer i bogens sidste store afsnit, "Anmærkninger".

Her følger en nærmere omtale af både disse og andre vigtige værker med udførlige bibliografiske oplysninger. Referencerne er oplistet efter art og sorteret kronologisk inden for hver kategori:

"Skindbogen"

Først og fremmest er der originalhåndskriftet, af Grundtvig kaldet "Skindbogen" — det eneste håndskrift fra ældre tid med den angelsaksiske tekst til *Sangen om Bjovulf*. Det er skrevet på pergament, benævnes almindeligvis *Nowell Codex* og har bibliotekssignaturen 'Cotton Vitellius A xv' (dvs. den reol, der bar kejser Vitellius' navn, hylde A, nummer 15 i Robert Bruce Cottons bibliotek).

*Kejsernavnet skyldes den tidligere ejer, sir Robert, som havde organiseret sit bibliotek i en række reoler, der hver var kronet af en buste af en romersk kejser.

Den del af håndskriftet, der rummer fortællingen om Bjovulf, er formentlig blevet til mellem år 975 og 1025. Det rummer ingen forfatterangivelser, og det er heller ikke senere lykkedes at identificere en sådan (Haarder 2001, s. 19). Håndskriftet findes nu på British Museum i London, men stammer — som signaturen angiver — oprindeligt fra det private Cottonnianske bibliotek.

Grundtvig havde under sin første rejse til England i 1829 selv haft mulighed for at se dette håndskrift (1861, s. XVII; se selve håndskriftet her).

Thorkelin, manus A og B, ca. 1786

Da Grimur Jónsson Thorkelin i 1780'erne var blevet sendt til England af den danske konge for at indsamle håndskrifter, der havde med den danske og nordiske historie at gøre, stødte han på *Bjovulf*manuskriptet. Han kunne naturligvis ikke tage det med hjem, men fik to afskrifter deraf med i stedet. Den ene var udført af en lokal engelsk skriver, der omhyggeligt aftegnede håndskriftet bogstav for bogstav, idet angelsaksisk håndskrift hverken er latinsk eller gotisk, men noget helt tredje (Afskrift af *Nowell Codex* (Bjowulf) A (1786/1787); Bjork 1996, s. 291 f.; se fx Rask 1817, s. [45] i anden afdeling).

Thorkelins anden afskrift var udført af ham selv i latinsk skrift, Afskrift af *Nowell Codex* (Bjowulf) B (1786/1787). Begge afskrifter findes i dag på Det Kongelige Bibliotek i København, og de er også udgivet i fascimile ved Kemp Malone (Malone 1951).

Via samarbejdet med Rasmus Rask i 1816-1817 havde Grundtvig haft adgang til disse to afskrifter (Grundtvig 1861, s. XIX), ligesom han også fik det i forbindelse med udgivelsen af *Beowulfes Beorh* (s. XXII).

Thorkelin 1815

Allerede i 1808, i fortalen til *Nordens Mytologi*, havde Grundtvig givet udtryk for, at han glædede sig — "o gid dog snart!" — til den udgave af det angelsaksiske digt, som Thorkelin havde under udarbejdelse (Grundtvig 1808, s. 131, fodnote). Thorkelins kombinerede tekstudgave og oversættelse (til latin), *De Danorum Rebus Gestis Secl. III & IV. Poëma Danicum Dialecto Anglosaxonica. Ex Bibliotheca Cottoniana Musaei Britannici [Beowulf]* (da. Om de danskes bedrifter i det 3. og 4. århundrede. Et dansk digt i angelsaksisk sprogdragt fra det Cottonske bibliotek i British Museum), som byggede på de to afskrifter, gav Grundtvig til gengæld ikke meget for, hverken hvad angik tekstlæsning eller oversættelse. Ikke desto mindre var det faktisk den, der havde sat hans interesse for den angelsaksiske litteratur i gang allerede i 1815, hvor den udkom i København. I øvrigt påbegyndte Grundtvig straks en polemik med både Thorkelin og en

anonym anmelder af værket, se indledningen til "Et Par Ord om det nys udkomne angelsaksiske Digt" her.

Det var også allerede her, at Grundtvig fandt ud af, hvordan Thorkelin havde antaget, at flere af ordene i den angelsaksiske tekst blot var substantiver, skønt de faktisk var personnavne (Grundtvig 1861, s. XVIII). Senere forskning har givet Grundtvig ret.

Conybeare 1814 og 1826

Englænderen John Josias Conybeare havde i en lille artikel i det engelske historiske tidsskrift, *Archaeologia, journal of Society of Antiquaries of London*, oversat dele af *Sangen om Bjovulf* til engelsk og latin allerede i 1814, altså ét år før Thorkelins udgave (Conybeare 1814). Men hans vigtigste arbejde inden for det angelsaksiske område blev dog hans *Illustrations of Anglo-Saxon Poetry* fra 1826, der bl.a. også rummede digtet *Vidsid* (Conybeare 1826, posthumt).

Kemble 1835 og 1837

Den engelske sprogforsker John Mitchell Kembles tekstudgave af *Sangen om Bjovulf* udkom i 1835 under titlen *The Anglo-Saxon Poems of Beowulf, the Travellers Song and the Battle of Finnesburh*. Som det ses af titlen, finder også han, at *Finnsborgfragmentet* er vigtigt i sammenhæng med *Sangen om Bjovulf*.

Allerede to år efter forelå hans oversættelse, *A Translation of the Anglo-Saxon poem of Beowulf*. Grundtvig finder denne oversættelse dårlig og tilmed skæmmet af trykfejl (Grundtvig 1861, s. XX).

Ettmüller 1840

Den schweiziske filolog Ernst Moritz Ludwig Ettmüller havde i 1840 oversat og udgivet *Sangen om Bjovulf* i en tysk oversættelse, hvori han søgte at gengive originalens bogstavrimende metrum: *Beowulf. Heldengedicht des achten Jahrhunderts. Zum ersten Male aus dem Angelsächsischen in das Neuhochochdeutsche stabreimend übersetzt* (da. Bjovulf. Heltedigt fra det ottende århundrede. For første gang oversat fra angelsaksisk til højtyisk i bogstavrim; Ettmüller 1840). Grundtvig er neutral i forhold til Ettmüller, idet han et sted kan tale om "Ettmüllers ulykkelige Gætning" (s. 113), mens han et andet sted læser med ham, "hvorved den hele Vanskelighed bortfalder" (s. 114).

Thorpe 1842 og 1855

Englænderen og filologen Benjamin Thorpe havde både udgivet tekster fra *Exeterbogen*, også kaldet *Exetermanuskriptet, Codex Exoniensis, a collection of Anglo-Saxon poetry, from a manuscript in the library of the Dean and Chapter of Exeter* (Thorpe 1842), og en tekstudgave med engelsk oversættelse af *Sangen om Bjovulf* under titlen *The Anglo-Saxon Poems of Beowulf, The Scôp or Gleeman's Tale and The Fight at Finnesburg* (Thorpe 1855).

Grundtvig havde et noget anstrengt forhold til Thorpe og følte, at han

altid har behandlet mig som en misundelig Medbeiler, man maatte benytte saa lidt og nedsætte saa meget som mueligt, men det var dog aldrig faldet mig ind paa mine gamle Dage at ville overtrumfe ham med en ny Udgave, hvis ikke nogle yngre Venner havde faaet mit Løfte paa en ny *dansk Udgave*, der skulde bøde paa den gamle, og havde skaffet mig offenlig Understøttelse dertil (1861, s. XXI).

Med andre ord var Grundtvig klar over, at hans udgave ville udkomme forholdsvis tæt på Thorpes, idet der kun var seks år imellem dem, og de begge havde England som udgivelsesland.

Hvor blev Schaldemose 1847 af?

Den flittige litterat Frederik Schaldemose havde i 1847 udgivet *Sangen om Bjovulf* efter Kembles tekstudgave under titlen *Beo-wulf og Scopes Widsið, to angelsaksiske Digte, med Oversættelse og oplysende Anmærkninger* (1847; 2. udg. 1851). Værket er sat typografisk sat op, så den angelsaksiske tekst og Schaldemoses oversættelse står i parallelle spalter. Begge udgaver, som er identiske helt ned i rettelseslisten s. 188, rummer mindre afsnit om historie, geografi og mytologi med relation til digtene.

Schaldemose havde egentlig frygtet for, at Grundtvig, der blot omtales som "denne nu gamle literaire Kamphane" ville "stikke Haanden i Rendestenen og tilsøle ham" (Schaldemose 1847, s. 2, fodnote), men Grundtvig ignorerede fuldstændigt både første- og andenudgaven, ligesom han heller ikke nævner dem med et ord her i 1861, trods sin klage over manglende interesse for angelsaksisk digtning.

Grein 1857

Dybest set er det kun den tyske germanist og matematiker Christian Wilhelm Michael Grein, der med *Dichtungen der Angelsachsen stabreimend übersetzt* (da. Angelsaksernes digtning oversat med bogstavrim) finder en smule nåde for Grundtvigs øjne (Grein 1857). Dels tager Grein hensyn til Grundtvigs 1820-oversættelse og dens læsningsforsøg, hvilket Grundtvig er vældig godt tilfreds med (Grundtvig 1861, s. XX f.), dels har Grein ved "flittig og selvstændig Benyttelse af alle forhaandenværende Hjælpemidler øiensynlig [...] vundet Prisen fra begge de *Engelske* Udgaver (Grundtvig 1861, s. XX f.). Udgaven rummer også en omfattende angelsaksisk-tysk ordbog (Grein 1857, s. 79-180). Til gengæld udviser Grein en

Mangel nok paa fortroligt Bekiendskab med *Høinordens* Aand og Tungemaal, og Misforstand nok af Digtets *Indhold*, til at jeg, som gammel Ven og Kynding ad begge, maatte kunne give en ny Udgave netop af Heltedigtet umiskienkelige Fortrin (Grundtvig 1861, s. XX f.).

Det er med andre ord vigtigt for Grundtvig at vise, at han kan noget andet og mere med hensyn til det angelsaksiske end den ellers nyeste udgave.